Afazja

1. METRYCZKA

Rok akademicki	2026/2027
Wydział	Wydział Lekarsko-Stomatologiczny
Kierunek studiów	logopedia ogólna i kliniczna
Dyscyplina wiodąca	nauki medyczne
Profil studiów	ogólnoakademicki
Poziom kształcenia	II stopnia
Forma studiów	**stacjonarne**
Typ modułu/przedmiotu	**obowiązkowy**
Forma weryfikacji efektów uczenia się	**egzamin**
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	**Zakład Logopedii i Emisji Głosu, Centrum Logopedyczne IPS UW, 02-927 Warszawa, ul. Karowa 20**
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	**dr hab. Natalia Siudzińska, prof. ucz.**
Koordynator przedmiotu	**dr hab. Natalia Siudzińska, prof. UW** n.siudzinska@uw.edu.pl **dr Kamila Potocka, k.potocka@uw.edu.pl**
Osoba odpowiedzialna za sylabus	**dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz.** **e.wolanska@uw.edu.pl**
Prowadzący zajęcia	**dr hab. Ewa Wolańska, prof. ucz. (wykład)** **mgr Paula Grzeszczuk (ćwiczenia)**

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	I rok, semestr II	**Liczba punktów ECTS**	5.00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ			

Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim	Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
wykład (W)	30	1.00
seminarium (S)		
ćwiczenia (C)	15	0.50
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń	75	3.50

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Zapoznanie z treścią i zakresem użycia terminu „afazja”.
C2	Zapoznanie z różnymi klasyfikacjami afazji.
C3	Zapoznanie z patomechanizmami afazji.
C4	Zapoznanie z językowymi i pozajęzykowymi objawami mózgowych zaburzeń mowy i języka.
C5	Zapoznanie z zasadami diagnozowania i różnicowania afazji.
C6	Przygotowanie do prowadzenia terapii afazji za pomocą różnych metod.

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:	
W1	– różne definicje terminu „afazja”
W2	– przyczyny, patomechanizmy, klasyfikacje i objawy afazji
W3	– metody wykorzystywane w diagnozowaniu afazji
W4	– metody wykorzystywane w terapii osób z afazją
Umiejętności – Absolwent potrafi:	
U1	– samodzielnie zaplanować i przeprowadzić diagnozę pacjenta z zaburzeniami afatycznymi

U2	– opracować plan terapii uwzględniający możliwości i potrzeby chorego
U3	– prowadzić terapię z pacjentem i weryfikować skuteczność stosowanych metod w zależności od efektów
Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:	
K1	– autorefleksji nad poziomem swojej wiedzy i umiejętności, ich uzupełniania i doskonalenia oraz dokonywania samooceny własnych kompetencji
K2	– współdziałania i pracy w zespole z przedstawicielami różnych specjalności, z uwzględnieniem różnych ról zawodowych
K3	– uwzględniania emocjonalno-społecznego kontekstu sytuacji pacjenta i jego rodziny w procesie diagnozy i terapii

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
wykład	1. Definicje i typologie afazji; nietypowe postaci afazji (afazja podkorowa, afazja skrzyżowana, afazja pierwotna postępująca). 2. Językowe symptomy uszkodzeń mózgu; afatyczne zaburzenia realizacji podsystemów języka. 3. Zaburzenia czynności czytania i pisania w afazji. 4. Zaburzenia poznawcze nielingwistyczne współwystępujące z afazją. 5. Diagnozowanie zaburzeń afatycznych (analiza dokumentacji klinicznej, interpretacja wyników badań specjalistycznych, wybór narzędzi diagnostycznych). 6. Afazja a pragnozja (nieafaktyczne zaburzenia mowy i języka przy uszkodzeniu półkuli niedominującej dla procesów językowych). 7. Afazja a zaburzenia mowy i języka wynikające z otępienia. 8. Afazja a bilingwizm (multilingwizm). 9. Czynniki wpływające na proces usprawniania mowy u osób z afazją (plastyczność kompensacyjna). 10. Etapy pracy w terapii chorych z afazją. 11. Postępowanie neurologopedyczne w poszczególnych typach afazji. Główne szkoły terapii chorych z afazją. 12. Tworzenie opinii logopedycznych o chorych z afazją. 13. Zasady współpracy z rodziną pacjenta oraz innymi specjalistami.	W1-W4, U1-U3, K1-K3
ćwiczenia	1. Istota afazji, wykorzystywana terminologia, przyczyny afazji, klasyfikacje afazji. 2. Czynniki neurodynamiczne a diagnoza logopedyczna. 3. Postępowanie diagnostyczne (analiza dokumentacji medycznej i wyników badań neuroobrazowych, diagnoza logopedyczna, tworzenie opinii). 4. Objawy zaburzeń językowych w afazji. 5. Mechanizmy i obraz zaburzeń mowy w przypadkach różnych typów (analiza przypadków). 6. Nietypowe postacie afazji (różnicowanie z innymi neurogennymi zaburzeniami mowy – analiza przypadków). 7. Kryteria doboru narzędzi, technik i pomocy logopedycznych w terapii afatycznych zaburzeń mowy.	W1-W4, U1-U3, K1-K3

6. LITERATURA

Obowiązkowa

R. Jakobson, M. Halle, *Podstawy języka*, Wrocław 1964.
J. Kania, M. Klimkowski, *Próba językoznawczego opisu afazji*, „Logopedia" 7, 1967.
D. Kądzielawa, *Afazja i agnozja*, [w:] I. Kurcz (red.), *Psychologia a semiotyka. Pojęcia i zagadnienia*, Warszawa 1993.
D. Kądzielawa, M. Sadowska, *Agramatyzm w afazji: przegląd stanowisk badawczych*, „Studia Psychologiczne" 12, 1991.
M. Klimkowski, *Neuropsychologiczne podstawy czynności czytania i pisania w świetle doświadczeń klinicznych*, [w:] T. Świszczewska (red.), *Podstawy pracyterapeutycznej w zespołach kompensacyjnych*, Lublin 1990.
A.R. Łuria, *Podstawy neuropsychologii*, Warszawa 1976.
A.R. Łuria, *Zaburzenia wyższych czynności korowych wskutek uszkodzeń mózgu*, Warszawa 1967.
H. Marczewska, E. Osiejuk, *Nie tylko afazja... O zaburzeniach językowych w demencji Alzheimera, demencji wielozawałowej i po uszkodzeniach prawej półkuli mózgu*, Warszawa 1994.
M. Maruszewski, *Afazja. Zagadnienia teorii i terapii*, Warszawa 1966.
M. Maruszewski, *Chory z afazją i jego usprawnianie*, Warszawa 1974.
H. Mierzejewska (red.), *Badania lingwistyczne nad afazją*, Wrocław 1978.
H. Mierzejewska (red.), *Badania porównawcze afazji*, Wrocław 1982.
H. Mierzejewska, J. Przesmycka-Kamińska, S. Grotecki, *Metodologiczny pożytek z kompleksowego językoznawczo-psychologicznego opisu porozumiewania się osób z afazją*, „Socjolingwistyka" 12/13, 1993.
H. Mierzejewska, M. Przybysz-Piwkowa, S. Grotecki, *Dezintegracja, kompensacja, stabilizowanie struktur językowych w afazji*, [w:] H. Mierzejewska, M. Przybysz-Piwkowa (oprac.), *Teoretyczne podstawy metod usprawniania mowy – afazja, zaburzenia rozwoju mowy*, Warszawa 2000.
M.T. Nowakowska, *Rehabilitacja chorych z afazją*, Wrocław 1978.
J. Panasiuk, *Afazja a interakcja. TEKST – metaTEKST – konTEKST*, Lublin 2022.
J. Panasiuk, *Język a komunikacja w afazji*, Lublin 2022.
M. Pąchalska, *Afazjologia*, Warszawa 2012.
M. Pąchalska, *Kompleksowy model rehabilitacji chorych z ogniskowym uszkodzeniem mózgu i afazją całkowitą*, Kraków 1986.
M. Pąchalska, *Terapia chorych z afazją: cele, realizacja i dylematy*, „Postępy Rehabilitacji" 2, 1991.
M. Przybysz-Piwkowa, *Na temat analizy lingwistycznej wypowiedzi osób z afazją*, [w:] J. Nowakowska-Kempna (red.), *Effata – otwarcie. Logopedia jako nauka interdyscyplinarna – teoretyczna i stosowana*, Katowice 1998.
M. Przybysz-Piwkowa, *O dwóch mechanizmach kształtujących wypowiedzi osób z afazją*, [w:] J. Bałachowicz, S. Frycie (red.), *Język – literatura – wychowanie. Praca zbiorowa dedykowana profesor Annie Kowalskiej*, Warszawa 2006.
M. Przybysz-Piwkowa, *Realizacja struktur językowych a podsystemy języka u osób z afazją*, „Logopedia" 27, 2002.
M. Sadowska, *Zmiany zakłóceń głosek w procesie reedukacji osób z afazją*, Kraków 1996.
B. Strachalska, *Ćwiczenia usprawniające aktualizację wyrazów w mowie osób z afazją*, Warszawa 2002.
B. Strachalska, *Dobór materiału językowego do ćwiczeń usprawniających aktualizację wyrazów u osób z afazją*, [w:] H. Mierzejewska, M. Przybysz-Piwkowa (oprac.), *Teoretyczne podstawy metod usprawniania mowy – afazja, zaburzenia rozwoju mowy*, Warszawa 2000.
J. Szumska, *Metody rehabilitacji afazji*, Warszawa 1980.
Z. Tarkowski (red.), *Afazjologia. Organiczne zaburzenia mowy*, Warszawa 2021.
H. Tomaszewska-Volovici, *Agramatyzm w afazji*, Wrocław 1976.
E. Wolańska, *Zaburzenia funkcji językowych w chorobach i zespołach otępiennych. Rola i cele logopedii wieku podeszłego*, „Poradnik Językowy", z. 5, 2015.
E. Wolańska E., *Zaburzenia funkcji językowych i innych funkcji poznawczych w otępieniu semantycznym*, „Logopedia", 2018.
E. Wolańska, *Zaburzenia komunikacji językowej w klasycznej postaci choroby Alzheimera oraz w jej wariantach atypowych*, „Poradnik Językowy", z. 5, 2018.
M. Zarębina, *Rozbicie systemu językowego w afazji*, Wrocław 1978.

Uzupełniająca

A. Duranowska-Serocka, *Zaburzenia czynności językowych i aktywności w kontaktach z otoczeniem po uszkodzeniach struktur podkorowych w wyniku udaru mózgu*, „Logopedia" 27, 2000.
A. Herzyk, *Afazja: mechanizmy mózgowe i symptomatologia*, „Logopedia" 27, 2000.
A. Herzyk, *Pierwotna afazja postępująca*, „Audiofonologia" 9, 1996.
A. Herzyk, *Taksonomia afazji: kryteria klasyfikacji i rodzaje zespołów zaburzeń*, „Logopedia" 28, 2000.
J. Kania, *Dezintegracja systemu fonologicznego w afazji*, Wrocław 1976.
M. Krajewska, P. Wójcik-Topór, *Terapia osób z afazją*, Harmonia Universalis, Gdańsk 2025.
H. Mierzejewska, *Afatyczna dezintegracja fonetycznej postaci wyrazu*, Wrocław 1977.
H. Mierzejewska, *Zaburzenia polskiego systemu fonetycznego w niektórych wypadkach afazji*, Wrocław 1971.
H. Mierzejewska, S. Grotecki, *O spójności polilogu w warunkach afazji*, „Socjolingwistyka" 9, 1990.
J. Panasiuk, *Kompetencja językowa a kompetencja metajęzykowa w afazji*, „Logopedia" 33, 2004.
J. Panasiuk, *Komunikacja w afazji*, „Logopedia" 27, 2000.

K. Polanowska, *Terapia chorych z afazją*, [w:] J. Seniów (red.), *Terapia neuropsychologiczna dorosłych chorych z uszkodzeniem mózgu*, Warszawa 2019.
J. Seniów, M. Litwin, *Afazja poudarowa*, „Neurologia po Dyplomie", nr 8(2), 2013.
J. Żulewska-Wrzosek, *Problemy chorych z afazją w kontekście psychospołecznym*, „Praca Socjalna", nr 1(36), 2021.

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
Np. A.W1, A.U1, K1	*Pole definiuje metody wykorzystywane do oceniania studentów, np. kartkówka, kolokwium, raport z ćwiczeń itp.*	*Np. próg zaliczeniowy*
U-1, U-2, U-3, K-1, K-2, K-3	Praca na zajęciach	Poprawne wykonywanie zadań
W-2, W-3, W-4, U-1, U-2	Praca samodzielna	Samodzielne przeprowadzenie diagnozy afazji, przygotowanie programu terapii i stworzenie ćwiczeń do wykorzystania w terapii
W-1, W-2, W-3, W-4, U-1, U-2, U-3, K-1, K-2, K-3	Egzamin w postaci testu jednokrotnego wyboru	Warunkiem zdania egzaminu jest otrzymanie za test co najmniej 50% pkt + 1 pkt. Podstawą przystąpienia do egzaminu jest uzyskanie zaliczenia przedmiotu (wykładu i ćwiczeń).

8. INFORMACJE DODATKOWE

*(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusa, **w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu**, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)*

Metody dydaktyczne

Wykład: Zajęcia mają formę wykładu z elementami prezentacji multimedialnej, analizy przypadków klinicznych oraz omawiania przykładów z praktyki neurologopedycznej. Wykładowca stosuje również pytania problemowe oraz zachęca do formułowania wniosków i refleksji, co sprzyja aktywnemu przyswajaniu wiedzy. W miarę możliwości wykład wzbogacany jest o materiały audiowizualne ilustrujące omawiane zjawiska.

Ćwiczenia: Podczas zajęć wykorzystywane są prezentacje multimedialne oraz filmy ilustrujące objawy zaburzeń językowych, a także elementy procesu diagnostycznego i terapii logopedycznej u dorosłych pacjentów z afazją. Studenci mają możliwość zapoznania się z dostępnymi pomocami terapeutycznymi oraz poznania zasad tworzenia własnych materiałów. Praca na zajęciach obejmuje również dyskusje, pracę w grupach, analizę oraz omówienie studiów przypadków.

Ocena końcowa

2,0 (ndst.)	Niespełnienie któregoś z kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych poniżej 3
3,0 (dost.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 3 do 3,25
3,5 (ddb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 3,5 do 3,75
4,0 (db.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 4 do 4,25
4,5 (pdb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych od 4,5 do 4,75
5,0 (bdb.)	Spełnienie wszystkich kryteriów zaliczenia. Średnia z ocen cząstkowych 5

Student/studentka ma prawo do jednej nieusprawiedliwionej nieobecności na ćwiczeniach oraz dwóch na wykładach.

Student/studentka nie może korzystać na potrzeby zaliczenia zajęć z narzędzi sztucznej inteligencji.

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusa przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusa w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich